

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobce **M. S.**, zast. JUDr. Bělou Sedláčkovou, advokátkou se sídlem Brno, Václavská 2, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 32 Cad 2/2004 – 63, ze dne 31. 1. 2005,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 32 Cad 2/2004 – 63, ze dne 31. 1. 2005 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce (dále též „stěžovatel“) v záhlaví uvedený rozsudek Krajského soudu v Brně, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalované č. 160323420/A ze dne 22. 10. 2003. Citovaným správním rozhodnutím přiznala žalovaná stěžovateli podle ust. § 5 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové

peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945 (dále jen „zákon“) jednorázovou peněžní částku Kč 60 000 za dobu účasti v národním boji za osvobození a současně zamítla jeho žádost o jednorázovou peněžní částku podle ust. § 5 odst. 5 zákona.

Krajský soud dospěl k závěru, že žalobce hodnověrně neprokázal své zranění z dubna 1945. Za stěžejní důkaz přitom vzal doplnění podání stěžovatele ze dne 5. 10. 2001, ve kterém tento popsal svůj zdravotní stav po skončení války v roce 1945 a zcela nepochybně prohlásil, že se v jeho případě nejednalo o zranění, kde by měla téci krev, ale pouze o narušení zdraví. Teprve poté, co mu žalovaná nevyhověla a neodškodnila jeho nárok ve smyslu ust. § 5 odst. 5 zákona, začal žalobce tvrdit a popisovat úraz z dubna roku 1945 a dokládat ho prohlášeními potomků spolubojovníků. V této souvislosti předložený důkaz prohlášením MUDr. Z. ze dne 11. 3. 2002 posoudil krajský soud jako nevěrohodný, neboť je v přímém rozporu s potvrzením téhož lékaře ze dne 7. 3. 1949. Tvrděný úraz nezmiňují ani žádná jiná prohlášení z doby dřívější, jakož ani lékařské zprávy či posudky. Neprokázal-li pak žalobce existenci zranění, nebylo již třeba provádět další důkazy, které by prokázaly, že k uznání plné invalidity v roce 1975 došlo v jeho důsledku. Z uvedených důvodů krajský soud žalobu podle ust. § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) zamítl.

Stěžovatel napadá rozhodnutí Krajského soudu v Brně z důvodu podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Především má za to, že správní orgán nevyužil všech možných a dostupných důkazních prostředků, čímž porušil ust. § 32 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Zejména tak byla porušena zásada materiální pravdy, tzn. nebyl spolehlivě zjištěn skutkový stav věci. Správní orgán ve svých rozhodnutích zranění žalobce prakticky bagatelizoval, a priori fakticky odmítal věc šetřit. Žalobce předpokládal, že se podrobí lékařskému vyšetření, navrhoval, aby se k věci vyjádřil znalec, očekával, že se žalovaná bude věcí pečlivě zabývat a pečlivě také rozhodovat. Pro závěry žalované ve spise nebyly a nemohly být dostatečné podklady. Stěžovatel obecně namítá nedostatečný soulad řízení, resp. rozhodnutí správního orgánu se zásadou součinnosti s účastníky řízení, jakož i se zásadou rychlosti a hospodárnosti správního řízení a zásadou rovnosti účastníků. Přestože zákon č. 261/2001 Sb. dává správnímu orgánu širokou možnost správního uvážení, mělo by být možné přezkoumat jeho rozhodnutí právě s ohledem na uvedené principy. Žalobce opětovně uvádí, že zraněním je i zranění, u kterého nemusí téci krev. K tomuto závěru však krajský soud nedospěl. Stěžovatel má dále za to, že jak žalovaná, tak krajský soud nevyhodnotily důkazní situaci vzhledem k předloženým důkazům, neboť z předloženého důkazního materiálu je navýsost evidentní, že je dána příčinná souvislost mezi zraněním utrženým v boji za národní osvobození a následnými zdravotními obtížemi s vlastním přiznáním nejprve částečného invalidního důchodu a později invalidního důchodu plného. Stěžovatel protestuje proti znevěrohodnění potvrzení ošetřujícího lékaře MUDr. Z., který si na předmětnou skutečnost (ošetření krátce po zranění na jaře 1945) vzpomněl, nadiktoval text svého prohlášení a jeho pravost a pravdivost potvrdil svým vlastnoručním podpisem za přítomnosti svědků. Stěžovatel tak doložil důkazy o zranění, splnil svou povinnost tvrzení i důkazní, prokázal vznik újmy i příčinnou souvislost mezi zraněním utrpeným v boji a následnými zdravotními obtížemi, které vyvrcholily přiznáním důchodu. Žádá proto Nejvyšší správní soud, aby napadený rozsudek Krajského soudu v Brně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Ze správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil tyto pro posouzení věci rozhodné skutečnosti: Stěžovateli byl po úrazu ze dne 19. 11. 1952 přiznán 20 % úrazový důchod, po úrazu ze dne 7. 8. 1958 částečný invalidní důchod. Z dávkového spisu dále vyplývá, že žádost o plný invalidní důchod podal stěžovatel dne 10. 2. 1975, plně invalidním byl pak uznán v souladu s ust. § 2 vyhlášky č. 76/1957 Ú. l., o přechodu z pracovní neschopnosti do invalidity posudkem posudkové komise sociálního zabezpečení Národního výboru Města Brna ze dne 20. 2. 1975, a to na základě diagnózy: dlouhodobě dekompenzovaná obsedantně fobická neurosa u psychopatické osobnosti s těžkými neurovegetativními rozladami a s počínajícím extrapyramidovým syndromem po opakovaných otřesech mozku v r. 1952, 1973 a 1974 s lehkou levostrannou následnou nedoslýchavostí; opakované žlučnickové koliky; deformativní změny páteře bederní pokročilejšího stupně; kalcifikace ve společné tepně pánevní; souvislost plné invalidity s odbojovou činností za II. světové války nelze vyloučit. Na základě tohoto posudku byl stěžovateli ode dne 20. 3. 1975 přiznán plný invalidní důchod, jehož výše byla v souladu s ust. § 107f zákona č. 101/1964 Sb. stanovena v základní výměře 50 % průměrného měsíčního výdělku (PMV) za dobu 25 let zaměstnání, zvýšené za další roky pracovní činnosti o 13 % PMV, celkem tedy ve výměře 63 % PMV (1253 Kčs). Tato částka pak byla zvýšena za úraz (souvislost vzniku invalidity s odbojovou činností - § 107f odst. 6 zákona č. 101/1964 Sb.) o 10 % PMV a za odbojovou činnost ve IV. skupině o 80 Kčs. Po odečtení zvláštní daně z důchodu tak konečná výše dávky činila 1433 Kčs.

Žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 5 odst. 3 a 5 zákona č. 261/2001 Sb. podal stěžovatel dne 1. 10. 2001, tuto pak upřesnil přípisem ze dne 5. 10. 2001, ve kterém uvádí, že žádost podle ust. § 5 odst. 5 zákona podává pro těžké narušení zdraví, vzniklé v důsledku účasti v odboji za osvobození republiky. Vážné potíže neurologické, deformativní změny bederní páteře, skoliosa kyčelního kloubu, bolesti kloubů a další vedly postupně k plnému invalidnímu důchodu. K onemocnění došlo za drsných podmínek nocování venku během zimního období, z nadměrné námahy do prudkých strání, srázů, v prostoru V., H. V., ... a dalších. Dne 7. 2. 2002 vydala ČSSZ rozhodnutí č. 160323420/A, kterým byla podle § 5 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. stěžovateli přiznána jednorázová peněžní částka Kč 60.000 za dobu účasti v národním boji za osvobození od 1. 11. 1944 do 5. 5. 1945. Jednorázovou peněžní částku podle § 5 odst. 5 citovaného zákona žalovaná stěžovateli nepřiznala, neboť podle ní nebylo prokázáno splnění zde uvedených podmínek, když dle žadatelova vlastního vyjádření utrpěl zdravotní újmu spočívající v poškození zdraví v důsledku drsných podmínek při nocování venku během zimního období, nikoli následkem zranění. Invalidní důchod pak byl stěžovateli přiznán v důsledku opakovaného úrazu hlavy s otřesem mozku v letech 1949, 1952, 1973 a 1974.

Ze soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil následující: Proti posléze uvedenému rozhodnutí ČSSZ podal stěžovatel opravný prostředek k Vrchnímu soudu v Olomouci, které odůvodnil mimo jiné tím, že při bojové akci u V. n. M. při pádu se skály utrpěl zranění hlavy – narušení levého ušního labyrintu s dodnes přetrvávajícími závratěmi, které zavinily i pozdější úrazy hlavy. V důsledku uvedeného zranění měl potíže s rovnovážným systémem (Méniérův syndrom), tyto obtíže postupem času gradovaly, a v jejich důsledku došlo mimo jiné k četným úrazům hlavy, které měly za následek přiznání nejprve částečného, posléze plného invalidního důchodu. Podání bylo Vrchním soudem v Olomouci postoupeno Nejvyššímu správnímu soudu, který o něm rozhodl rozsudkem č. j. 2 A 985/2002-OL-55, ze dne 24. 6. 2003, jímž rozhodnutí ČSSZ ze dne 7. 2. 2002, č. 160323420/A pro vady řízení zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. V odůvodnění svého rozhodnutí správní orgán závázal, že je s ohledem na posudek Posudkové komise Národního výboru Města Brna ze dne 20. 2. 1975 třeba, aby bylo najisto postaveno, zda plná invalidita byla přiznána v důsledku zranění nebo

naopak kvůli zranění přiznána nebyla. Na základě posudku ředitele odboru lékařské posudkové činnosti ČSSZ Praha ze dne 26. 9. 2003, podle něhož byla invalidizující diagnosa psychiatrická, bez souvislosti s úrazem z dubna 1945, vydala ČSSZ dne 22. 10. 2003 rozhodnutí č. 160323420/A, kterým stěžovateli podle ust. § 5 odst. 3 zákona přiznala jednorázovou peněžní částku Kč 60.000 za dobu účasti v národním boji za osvobození a současně jeho žádost o jednorázovou peněžní částku podle ust. § 5 odst. 5 zákona zamítla. Proti tomuto rozhodnutí podal dne 25. 11. 2003 stěžovatel žalobu k Nejvyššímu správnímu soudu, která byla tímto usnesením ze dne 27. 11. 2003 postoupena Krajskému soudu v Brně. Krajský soud na základě doplnění žaloby ze dne 2. 2. 2004 rozhodl, jak bylo uvedeno výše.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu důvodů uplatněných v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že tato je důvodná.

Stěžovatel napadá rozhodnutí Krajského soudu v Brně z důvodu podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s., skutečnosti, které v kasační stížnosti uvádí, jsou však podřaditelné pouze pod ust. § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Rozsudek krajského soudu tak napadá pro vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech, nebo je s nimi v rozporu, resp., že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost. Zejména se domnívá, že správní orgán nevyužil všech možných a dostupných prostředků ke zjištění skutkového stavu, a rozhodl tak v rozporu s ust. § 32 odst. 1 správního řádu. Porušil tedy především zásadu materiální pravdy.

Dle názoru Nejvyššího správního soudu je pro náležité posouzení věci zapotřebí podrobně se zabývat ust. § 5 odst. 5 zákona č. 261/2001 Sb., a to nikoli izolovaně, nýbrž v souvislosti s právní úpravou důchodového zabezpečení platnou a účinnou v době přiznání invalidního důchodu stěžovateli. Podle ust. § 5 odst. 5 zákona pokud oprávněná osoba prokáže, že při národním boji za osvobození byl účastník národního boje za osvobození zraněn a v důsledku tohoto zranění mu byl přiznán plný invalidní důchod, částečný invalidní důchod, invalidní důchod nebo přídavek k důchodu, činí výše jednorázové peněžní částky 120 000 Kč. Citované ustanovení však (nejen) v daném případě nelze posuzovat odtrženě od právní úpravy účinné v době přiznávání plného invalidního důchodu, resp. v době, kdy byl vyhotoven posudek posudkové komise NV Města Brna z roku 1975. Jak bylo uvedeno výše, podle tohoto posudku nelze souvislost plné invalidity stěžovatele s odbojovou činností za II. světové války vyloučit. Dle ust. § 19 vyhlášky č. 102/1964 Sb., kterou se prováděl zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení (dále jen „vyhláška“) stal-li se plně (částečně) invalidním účastník odboje, který utrpěl poškození zdraví následkem účasti v odboji (věznění nebo internace z důvodů fašistické persekuce v době nesvobody), *předpokládá se, že plná (částečná) invalidita vznikla v souvislosti s odbojovou činností* (vězněním, internací), není-li tato souvislost vyloučena povahou případu. Souvislost vzniku invalidity s odbojovou činností je zde tedy konstruována jako právní domněnka. Přiznání invalidního důchodu pro souvislost s odbojovou činností pak mělo důsledky zejména pro výpočet výše důchodové dávky (§ 26 odst. 1; § 107f zákona č. 101/1964 Sb.). Předmětná poznámka posudkové komise NV Města Brna tak zjevně koresponduje s tehdejší právní úpravou. Tím, že posudková komise v roce 1975 souvislost vzniku invalidity s odbojovou činností nevyloučila, fakticky založila právní domněnku, že tato souvislost existuje. Byť tak z negativní formulace posudkové komise NV Města Brna nemusí být dnes na první pohled zřejmé, plný invalidní důchod byl stěžovateli prokazatelně přiznán v souvislosti s jeho odbojovou činností, což vyplývá rovněž z výše citovaných listin dávkového spisu žalované.

Dříve než bude možné učinit závěr ohledně možností, resp. nutnosti dalšího dokazování před správním orgánem, je třeba se vypořádat rovněž s odlišností v dikci zákona č. 261/2001 Sb. a vyhlášky č. 102/1964 Sb., již, jak se jeví, lze do značné míry přičítat příčinu vzniklého sporu. Ust. § 19 vyhlášky hovoří o „poškození zdraví následkem účasti v odboji“, ust. § 5 odst. 5 zákona naproti tomu užívá pojem „zranění, v jehož důsledku je invalidní důchod přiznán“. Byť se obě formulace mohou na první pohled lišit svou intenzitou, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že je třeba tyto pojmy posoudit jako rovnocenné. Opačný závěr by totiž nutně vedl ke konstrukci jakýchsi dvou skupin účastníků odboje – jedné skupiny „zraněných“, kteří by nárok na přiznání jednorázové peněžní částky podle ust. § 5 odst. 5 zákona měli, a další, která by zahrnovala „pouze poškozené na zdraví“, kterým by uvedený nárok zůstal odepřen. Takový závěr je zjevně neakceptovatelný. Jednak nelze nikterak doložit, že by zákonodárce měl v úmyslu takto účastníky odboje diferencovat, jednak není pojem zranění nikde blíže vysvětlen a neexistují žádná objektivní kritéria, jak odlišit zranění od ostatních poškození zdraví vedoucích k přiznání invalidního důchodu. Byl-li proto stěžovateli přiznán plný invalidní důchod, jehož výše byla stanovena podle ust. § 107f odst. 6 zákona č. 101/1964 Sb. a § 19 vyhlášky č. 102/1964 Sb. (a nedošlo-li při kontrolní lékařské prohlídce ke změně příčiny dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu), není již třeba v řízení o jednorázovou peněžní částku dále dokazovat zranění utrpěné při národním boji za osvobození ani příčinnou souvislost uznání plné invalidity s ním. Podmínky ustanovení § 5 odst. 5 zákona č. 261/2001 Sb. lze totiž bez dalšího považovat za splněné. Zatímco žalovaná opřela své rozhodnutí o prokázanou absenci příčinné souvislosti mezi vznikem invalidity a odbojovou činností, krajský soud se touto nezabýval, když svým dokazováním dospěl k závěru, že stěžovatel vůbec neprokázal své zranění ve smyslu ust. § 5 odst. 5 zákona č. 261/2001 Sb. Z výše podaného výkladu však vyplývá, že jak zranění (poškození zdraví), tak i příčinná souvislost se vznikem invalidity zde byly dány, byť na základě právní domněnky, již v roce 1975, a jakékoli další dokazování tak nebylo vůbec nutné. Stejný závěr ohledně způsobu prokazování skutečností rozhodných pro přiznání jednorázových peněžních částek podle zákona č. 261/2001 Sb., sic v jiné souvislosti, dovodil zdejší soud mimo jiné v rozhodnutí č. j. 7 A 546/2002 - 25, ze dne 25. 6. 2003. Nejvyšší správní soud nesouhlasí s názorem stěžovatele, že správní orgán pochybil, nenařídil-li důkaz znaleckým posudkem, resp. vyšetřením zdravotního stavu stěžovatele, neboť tyto důkazy by podle jeho názoru žádný vliv na rozhodnutí ve věci neměly. Nejvyšší správní soud však dospěl k závěru, že skutková podstata, tak jak byla žalovanou ve správním řízení zjištěna, je v rozporu se spisy, neboť skutkový materiál ve spisu obsažený, k učinění správného skutkového závěru jinak dostačující, vede k jiným skutkovým závěrům, než jaký učinil správní orgán. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani posudek ředitele odboru lékařské posudkové činnosti ČSSZ Praha ze dne 26. 9. 2003, jímž tento vyloučil souvislost vzniku invalidity stěžovatele s odbojovou činností. Posudek se totiž vyjadřuje k příčinné souvislosti mezi zraněním a plnou invaliditou stěžovatele, neprokazuje však rozhodnou skutečnost tak, jak ji definuje znění § 5 odst. 5 zákona tj. souvislost (její absenci) mezi zraněním a přiznáním plného invalidního důchodu. Ta byla, jak plyne z výše uvedeného, dostatečně prokázána jiným způsobem.

S ohledem na to, že Nejvyšší správní soud zjistil naplnění důvodu uvedeného v ust. § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., zrušil dle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. kasační stížností napadený rozsudek Krajského soudu v Brně a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm je krajský soud podle ust. § 110 odst. 3 s. ř. s. vázán právním názorem vysloveným tímto rozsudkem, a to že stěžovatel má nárok na přiznání jednorázové peněžní částky

podle ust. § 5 odst. 5 zákona č. 261/2001 Sb. V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud i o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 22. února 2006

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu

